

СТАНОВИЩЕ

от проф. д. изк. Свилен Стефанов за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Антоан Божинов, докторант към катедра „Пресжурналистика и книгоиздаване“ на Факултет по журналистика и масова комуникация на СУ „Св. Климент Охридски“ (професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Масова култура).

Дисертационният труд на Антоан Божинов е на тема „Субективен документализъм в българската фотография (1970–1991 г.). Научен ръководител е доц. Георги Лозанов. Дисертацията се състои от предговор, четири глави, заключение, библиография от 109 заглавия (на кирилица и на латиница), 1 таблица, 1 фигура, 240 фотографии, 2 приложения, резюме на научните приноси и списък на публикациите, свързани с темата. Общият обем на работата е 287 страници, от които 228 стандартни страници текст.

Изборът на тема при Антоан Божинов е продиктуван от желанието да се проучат трансформациите, които претърпява разбирането за документална фотография, преди всичко в България. В увода си докторантът поставя най-важните въпроси на научното изследване: „Коя фотография може да се нарече документална?“, „Може ли документалната фотография да бъде субективна?“ и „Има ли субективен документализъм в българската фотография в периода 1970–1991 г. и ако да, как да го разпознаем? Пак там Божинов пояснява, че „субективният фотодокументализъм“ не е просто удачна метафора, а че словосъчетанието носи собствен буквален смисъл. Това твърдение може да бъде и леко озадачаващо, доколкото е неразумно да се буквализират метафори, но е напълно в правата на изследователските намерения на докторанта. Тема като „Субективен документализъм в българската фотография“ най-малкото носи амбиции да предизвика дебат по въпроса за терминологията във фотографската

теория. А също и да проследи една фотографската специфичност в един от важните жанрове на фотографската практика – документалната фотография. Така зададената рамка определя достатъчно точно обекта на изследователския интерес – общото пространство между полетата на фотодокументализма и същевременно на индивидуалния, творчески подход към една или друга конкретна тема.

Предложеният от докторанта понятиен апарат е полезен, доколкото текстът може да попадне в ръцете на непрофесионалисти, за които много от термините са непознати и това би направило прочита му непълен. Методологията на изследването е интердисциплинарна, тъй като в нея се пресичат разнородни полета като история, технология, култура, изобразителност. Логично са използвани различни изследователски методи като ретроспективен анализ на историческите данни и съпоставителен анализ.

Темпоралният обхват (1970 – 1991 г.) на изследването е определен от особеностите на историческото развитие на фотографията в България. Подреждането на авторите в дисертационния труд е хронологично. Докторантът посочва, че през 1966 г. започва да излиза списание „Българско фото”, а през 1972 г. е основан Клубът на фотодейците в България. През 1969 г. е публикувана първата снимка от авторска колекция, включена в емпиричния масив на изследването – творба на Йордан Йорданов. И така до 1991 г., в която са разгледани фотографиите на последният включен в изследването – доц. д-р Росен Коларов.

Проблемът, който стои в основата на предмета на изследването е противоречието на постулатите, залегнали в основата на тогавашната (1970–1991) обществено-политическа формация и основните характеристики на обекта на изследването – документалност и субективен поглед към реалността. Проблемът е принципен, защото по това време има не само писани и неписани правила за това, което е допустимо да се публикува и излага, но и няколко десетилетия традиция в тази посока. Противоречието е концептуално – разположено между идеална (митологична) конструкция, каквито са всички

продукти на „социалистическия реализъм“ и основните принципи на документализма. Така Антоан Божинов създава „работна хипотеза“, която гласи, че: през периода 1970–1991 г. в България са създадени произведения, които носят белезите на „субективен фотографски документ“ – т.е. присъства подчертано лична гледна точка, позиция и изразни средства на съответния автор по отношение на обективните събития, без при това да се напуска територията на документално точното им репрезентиране.

В първа глава със заглавие „Поява и развитие на явлението „документална фотография“ по света и в България. Субективен фотографски документ“ се разглежда появата, развитието и запълването със съдържание на термина „документална фотография“. Проучени са исторически и теоретични разработки по темата, правени в различни висши училища по света. Направен е обзор на общественно-политическата и културната среда в България, както и на процесите, протичащи в областта на творческата фотография и фотолюбителското движение.

Втората глава „Основни моменти в развитието на документалната фотография по света през XIX и XX век.“ има исторически характер. Разгледани и анализирани са конкретни автори, работили в областта на документалната фотография с видим индивидуален стил и е направен опит да бъдат изведени характеристиките на феномена „субективен фотодокументализъм“ в световен план.

Трета глава, озаглавена „Български автори и колекции за периода 1970–1991 г.“, е същинската приносна част на изследването. Проучваните фотографии и техните документалистки колекции са придружени от автобиографии и от обяснителни текстове към творбите им. Докторантът анализира последователно авторските колекции на Николай В. Василев, Иво Хаджимишев, Зафер Галибов, Йордан Йорданов (Юри), Гаро Кешишян, Милан Христов, Любен Г. Георгиев, Соня Станкова, Жеко Василев, Антоан Божинов, Росен Коларов. Докторантът е съвременник на процесите, върху които изгражда труда си и (може би) е леко притеснителен факта, че негови фотоколекции са включени в емпиричния масив

на в същата глава. Самият факт, че докторантът проучва точно този проблем достатъчно ясно говори за принадлежността му към процесите и не е било необходимо да се на всяка цена да се самоанализира, въпреки, че това понякога е любопитно като форма на интерпретативно самообщуване.

Четвърта глава е със заглавие „Общи характеристики на субективния фотографски документ. Обобщаване на резултатите от изследването. Методология и основни моменти при създаването на субективно-документално фотографско произведение“. Тя има аналитично-синтетичен и методически характер. В нея на базата на предоставения в предходните глави емпиричен материал се дефинира понятието „субективен фотографски документ“, въпреки че въпросното дефиниране се повтаря на няколко места в дисертацията. Също и разглежданите автори.

В заключението си докторантът обобщава всичко казано в предходните глави. Приносните моменти са коректно изведени. Колкото и труден да изглежда опитът да се интерпретира едновременно „обективност“ и „субективизъм“ в документалната фотография, трябва да се каже, че в този труд наистина личат редица реални приноси. Най вече по отношение на търсенето на индивидуалните визуални почерци в творчеството на ред от най-известните ни фотографи.

В заключение, искам да изтъкна, че Антоан Божинов е практик и същевременно изследовател, който преднамерено се е насочил към интерпретация на необработени до момента полета в историята на българската фотография. Резултатът, е че направените проучвания и изводите от тях биха могли да послужат на широк кръг от специалисти в областта на фотографията, изкуствознанието, журналистиката, културологията и др. Ето защо, убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен “доктор” на кандидата Антоан Божинов.

проф. д. изк. Свилен Стефанов

23. 07. 2017 г.

София